

ปัจจัยคิดสรรที่สัมพันธ์กับความเครียดในบทบาทของพยาบาลประจำการ
โรงพยาบาลสังกัดสำนักงานแพทย์ กรุงเทพมหานคร



นาง มนกรม วิทยาางศรีจิ

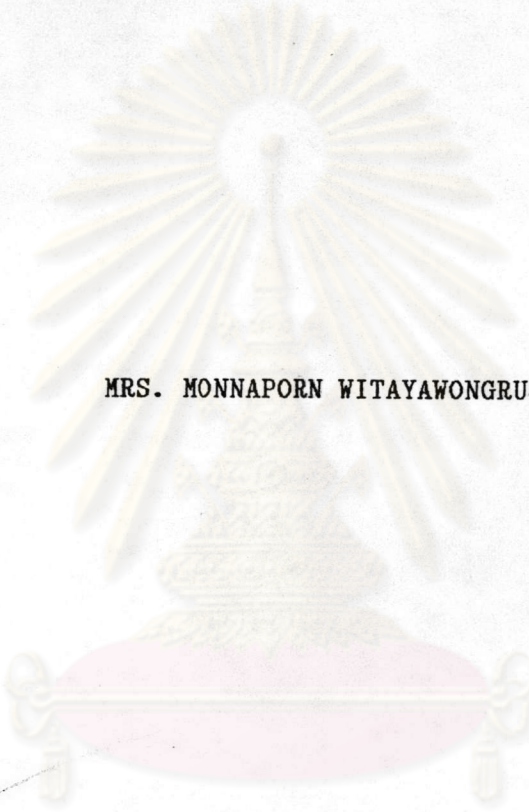
ศูนย์วิทยุทรัพยากร
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2538

ISBN 974-631-958-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

SELECTED FACTORS RELATED TO ROLE STRESS OF PROFESSIONAL NURSES,
HOSPITALS UNDER THE DEPARTMENT OF MEDICAL SERVICE,
BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION



MRS. MONNAPORN WITAYAWONGRUJI

A Thesis Submitted in partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Nursing Science
Nursing Administration Program
Graduate School
Chulalongkorn University

1995

ISBN 974-631-958-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับความเครียดในบทบาทของพยาบาลประจำการ
โรงพยาบาลสังกัดสำนักงานสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร
โดย นาง มนภรณ์ วิทยาวงศ์
ภาควิชา พยาบาลศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ชูนิพันธ์



บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

Signature

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. สันติ กุญสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

Signature

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. พวงรัตน์ บุญญานุกษ์)

Signature

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ชูนิพันธ์)

Signature

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ตระกูล ศรีสุข)

ศูนย์วิทยานิพนธ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



มนตรี วิทยาวงศรจิ : ปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับความเครียดในบทบาทของพยาบาล
ประจำการ โรงพยาบาลสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร (SELECTED FACTORS
RELATED TO ROLE STRESS OF PROFESSIONAL NURSES, HOSPITALS UNDER THE
DEPARTMENT OF MEDICAL SERVICE, BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION)
อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ.ดร.จินตนา ยูนิพันธุ์, 167 หน้า ISBN 974-631-958-2

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความเครียดในบทบาทของพยาบาลประจำการ
โรงพยาบาลสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร และหาความสัมพันธ์ระหว่างประสพการณ์ในการ
ทำงาน ภาระในครอบครัว บุคลิกภาพแบบมุ่งความสำเร็จ และบรรยากาศองค์การ กับความเครียดใน
บทบาทของพยาบาลประจำการ ตลอดจนค้นหาตัวแปรที่สามารถทำนายระดับความเครียดในบทบาทของ
พยาบาลประจำการได้ ตัวอย่างประชากรเป็นพยาบาลวิชาชีพใน ระดับต่ำกว่าหัวหน้าตึกลงมาและปฏิบัติ
งานในโรงพยาบาลขนาด 400 เตียงขึ้นไป ที่สังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร จำนวน 308 คน
โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามวัดบุคลิกภาพแบบมุ่งความสำเร็จ
บรรยากาศองค์การ และความเครียดในบทบาทของพยาบาลประจำการ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ยของความเครียดในบทบาทของพยาบาลประจำการรวมทุกด้าน และในแต่ละด้าน
ได้แก่ ความคลุมเครือในบทบาท ความขัดแย้งในบทบาท ความไม่เหมาะสมในบทบาทและความคาดหวังใน
บทบาทมากเกินไปอยู่ในระดับปานกลาง

2. ประสพการณ์ และบรรยากาศองค์การมีอิทธิพลมีความสัมพันธ์ทางลบ ในระดับต่ำกับความ
เครียดในบทบาท ส่วนบรรยากาศองค์การมีอิทธิพลความสัมพันธ์ทางบวก มีความสัมพันธ์ทางบวก
ในระดับต่ำและปานกลางกับความเครียดในบทบาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนภาระใน
ครอบครัว และบุคลิกภาพแบบมุ่งความสำเร็จ ไม่มีความสัมพันธ์กับความเครียดในบทบาทอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติ

3. กลุ่มตัวพยากรณ์ที่มีความสามารถร่วมกันพยากรณ์ความเครียดในบทบาทของพยาบาล
ประจำการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 3 ตัวแปร คือ ประสพการณ์ บรรยากาศองค์การ
มีอิทธิพลและอิทธิพล มีสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ร้อยละ 14.31 ($R^2 = .1431$)

ภาควิชา คณะพยาบาลศาสตร์
สาขาวิชา การบริหารการพยาบาล
ปีการศึกษา 2537.....

ลายมือชื่อนิติ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม



##C486103 : MAJOR NURSING ADMINISTRATION

KEY WORD: ROLE STRESS / PROFESSIONAL NURSES / ORGANIZATION CLIMATE

MONNAPORN WITAYAWONGRUJI : SELECTED FACTORS RELATED TO ROLE STRESS OF PROFESSIONAL NURSES, HOSPITALS UNDER THE DEPARTMENT OF MEDICAL SERVICE, BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION. THESIS ADVISOR : ASSO.PROF.JINTANA YUNIBHAND, Ph.D. 167 pp. ISBN 974-631-958-2

The purposes of this research were to study the role stress of professional nurses, hospitals under the Department of Medical Service, Bangkok Metropolitan Administration to find the relationships between selected factors and role stress of professional nurses, and to search for variables that would be able to predict the role stress of professional nurses. Subjects were 308 professional nurses selected by stratified random sampling. Three research instruments were used, namely, type A behavior pattern, organizational climate and role stress questionnaires.

The followings were major findings of the study:

1. The mean scores of role stress of professional nurses in all aspects and in each aspect, namely, role ambiguity, role conflict, role incongruity, and role overload, were in the middle level.

2. Experience and organizational climate in the dimension of esprit, were significantly and negatively related, whereas organizational climate in the dimension of disengagement and hindrance were significantly and positively related at the low and middle level, respectively, to role stress of professional nurses, at the .05 level. Moreover, there were no relationship between the family responsibility, type A behavior pattern and role stress of professional nurses.

3. Factors significantly predicted the role stress of professional nurses were experience, organizational climate dimension of hindrance and esprit. The prediction were 14.31 percent ($R^2 = .1431$).

ภาควิชา..... คณะพยาบาลศาสตร์
สาขาวิชา..... การบริหารการพยาบาล
ปีการศึกษา..... 2537

ลายมือชื่อนิติ.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....



กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถของ รศ.ดร.จินตนา ชูนิพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้ข้อคิดเห็น คำแนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับความกรุณาอย่างสูงจาก รศ.ดร.ดิเรก ศรีสุโข ที่กรุณาให้คำแนะนำในการใช้สถิติ และการวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 10 ท่าน จากสถาบันต่างๆ ที่กรุณาตรวจแก้ไข ให้คำแนะนำในการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบคุณฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลศิริราช ที่ให้ความกรุณาในการทดลองใช้เครื่องมือ และขอขอบคุณเพื่อนพยาบาลทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเพื่อประกอบการศึกษา

ขอขอบคุณฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์ คุณ พริ้มเพรา ทิศครุฑ และน้องๆ ดิถีศัลยกรรมกระดูกชาย ที่สนับสนุนและให้โอกาสแก่ผู้วิจัยในการศึกษาต่อครั้งนี้

ขอขอบคุณคณาจารย์ และเพื่อนนิสิต คณะพยาบาลศาสตร์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ และประสบการณ์ ตลอดจนให้กำลังใจเสมอมา

ท้ายสุดขอขอบคุณ คุณเพ็ญศิริ สุขประเสริฐ คุณธงชัย และ ค.ญ.เมธิสา วิทยาวงศ์รุจิ ที่ให้ความช่วยเหลือในการทำวิจัยและเป็นกำลังใจที่สำคัญของผู้วิจัย

มนตรี วิทยาวงศ์รุจิ

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ



	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
แนวเหตุผลและสมมุติฐานของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	10
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	55
ประชากรและตัวอย่างประชากร.....	55
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	57
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	68

สารบัญ (ต่อ)

5. สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย.....	122
สรุปผลการวิจัย.....	125
อภิปรายผลการวิจัย.....	132
ข้อเสนอแนะ.....	139
รายการอ้างอิง.....	140
ภาคผนวก.....	147
ก. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	148
ข. สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	149
ค. ผลการวิเคราะห์ Item Test Correlation.....	157
ง. ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	160
ประวัติผู้วิจัย.....	167

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนประชากรและตัวอย่างประชากร.....	56
2 ค่าความเที่ยงของเครื่องมือ.....	65
3 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างประชากร จำแนกตาม อายุ วุฒิการศึกษา สถานภาพสมรส	73
4 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างประชากร จำแนกตาม โรงพยาบาล และแผนก...	74
5 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างประชากร จำแนกตาม เวลาในการทำงาน ประสบการณ์ และงานพิเศษ.....	75
6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะในครอบครัว ในแต่ละด้าน และโดยรวม.....	76
7 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างประชากร จำแนกตามลักษณะบุคลิกภาพแบบมุ่ง ความสำเร็จ.....	77
8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบรรยากาศองค์การ 8 มิติ.....	78
9 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างประชากร จำแนกตามระดับความเครียด ในบทบาท.....	79
10 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างประชากร จำแนกตามระดับความเครียด ในบทบาทด้านความคลุมเครือในบทบาท และความขัดแย้งในบทบาท.....	80

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
11	จำนวนและร้อยละของตัวอย่างประชากร จำแนกตามระดับความเครียด ในบทบาทด้านความไม่เหมาะสมในบทบาท และด้านความคาดหวังในบทบาท มากเกินไป..... 81
12	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเครียดในบทบาท ของพยาบาล ประจำการ จำแนกรายด้านและโดยรวม..... 82
13	เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของระดับความเครียดในบทบาท จำแนกตาม สถานภาพสมรส เวลาในการทำงาน งานพิเศษ..... 83
14	เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของระดับความเครียดในบทบาท จำแนกตาม อายุ โรงพยาบาล และ ประสบการณ์ 84
15	เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของระดับความเครียดในบทบาทเป็นรายคู่ โดยวิธีการ ของเชฟเฟ (Scheffe's method) จำแนกตามอายุ..... 86
16	เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของระดับความเครียดในบทบาทเป็นรายคู่ โดยวิธีการ ของเชฟเฟ (Scheffe's method) จำแนกตามประสบการณ์..... 87
17	เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของระดับความเครียดในบทบาท จำแนกตามแผนก... 88
18	เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของระดับความเครียดในบทบาทเป็นรายคู่ โดยวิธีการ ของเชฟเฟ (Scheffe's method) จำแนกตามแผนกที่ปฏิบัติงาน..... 89

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่

หน้าที่

- 19 เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของระดับความเครียดในบทบาท จำแนกตาม
บุคลิกภาพแบบมุ่งความสำเร็จ..... 90
- 20 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่าง ประสิทธิภาพ ภาวะในครอบครัว
บุคลิกภาพแบบมุ่งความสำเร็จ และบรรยากาศองค์การ 8 มิติ กับความเครียด
ในบทบาท..... 91
- 21 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่าง ประสิทธิภาพ ภาวะในครอบครัว
บุคลิกภาพแบบมุ่งความสำเร็จ และบรรยากาศองค์การ 8 มิติ กับความเครียด
ในบทบาท ด้านความคลุมเครือในบทบาท..... 92
- 22 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่าง ประสิทธิภาพ ภาวะในครอบครัว
บุคลิกภาพแบบมุ่งความสำเร็จ และบรรยากาศองค์การ 8 มิติ กับความเครียด
ในบทบาท ด้านความขัดแย้งในบทบาท..... 93
- 23 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่าง ประสิทธิภาพ ภาวะในครอบครัว
บุคลิกภาพแบบมุ่งความสำเร็จ และบรรยากาศองค์การ 8 มิติ กับความเครียด
ในบทบาท ด้านความไม่เหมาะสมในบทบาท..... 94
- 24 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่าง ประสิทธิภาพ ภาวะในครอบครัว
บุคลิกภาพแบบมุ่งความสำเร็จ และบรรยากาศองค์การ 8 มิติ กับความเครียด
ในบทบาท ด้านความคาดหวังในบทบาทมากเกินไป..... 95

สารบัญญัตราาง (ต่อ)

ตารางที่

หน้าที่

25	ค่าสัมประสิทธิ์ตัวพหุคูณในรูปคะแนนดิบ (b) และคะแนนมาตรฐาน (B) ทดสอบความมีนัยสำคัญของ b แต่ละตัวที่ใช้พหุคูณความเครียดในบทบาทของพยาบาลประจำการ.....	96
26	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ระหว่างตัวแปรพหุคูณที่ได้รับการคัดเลือก เข้าสู่สมการถดถอย ค่าสัมประสิทธิ์การพหุคูณ (R^2) และทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่เพิ่มขึ้น (R^2 change) ในการพหุคูณความเครียดในบทบาทของพยาบาลประจำการ.....	98
27	ค่าสัมประสิทธิ์ตัวพหุคูณในรูปคะแนนดิบ (b) และคะแนนมาตรฐาน (B) ทดสอบความมีนัยสำคัญของ b และแสดงสมการถดถอยพหุคูณที่ใช้พหุคูณความเครียดในบทบาทของพยาบาลประจำการ.....	100
28	ค่าสัมประสิทธิ์ตัวพหุคูณในรูปคะแนนดิบ (b) และคะแนนมาตรฐาน (B) ทดสอบความมีนัยสำคัญของ b แต่ละตัวที่ใช้พหุคูณความเครียดในบทบาทของพยาบาลประจำการ ด้านความคลุมเครือในบทบาท.....	102
29	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ระหว่างตัวแปรพหุคูณที่ได้รับการคัดเลือก เข้าสู่สมการถดถอย ค่าสัมประสิทธิ์การพหุคูณ (R^2) และทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่เพิ่มขึ้น (R^2 change) ในการพหุคูณความเครียดในบทบาทของพยาบาลประจำการ ความคลุมเครือในบทบาท.....	104
30	ค่าสัมประสิทธิ์ตัวพหุคูณในรูปคะแนนดิบ (b) และคะแนนมาตรฐาน (B) ทดสอบความมีนัยสำคัญของ b และแสดงสมการถดถอยพหุคูณที่ใช้พหุคูณความเครียดในบทบาทของพยาบาลประจำการ ความคลุมเครือในบทบาท.....	105

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่

หน้าที่

- 31 คำสัมประสิทธิ์ตัวพหุคูณในรูปคะแนนดิบ (b) และคะแนนมาตรฐาน (B) ทดสอบความมีนัยสำคัญของ b แต่ละตัวที่ใช้พหุคูณความเครียดในบทบาทของพยาบาลประจำการ ความขัดแย้งในบทบาท..... 107
- 32 คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ระหว่างตัวแปรพหุคูณที่ได้รับการคัดเลือก เข้าสู่สมการถดถอย คำสัมประสิทธิ์การพหุคูณ (R^2) และทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่เพิ่มขึ้น (R^2 change) ในการพหุคูณความเครียดในบทบาทของพยาบาลประจำการ ความขัดแย้งในบทบาท..... 109
- 33 คำสัมประสิทธิ์ตัวพหุคูณในรูปคะแนนดิบ (b) และคะแนนมาตรฐาน (B) ทดสอบความมีนัยสำคัญของ b และแสดงสมการถดถอยพหุคูณที่ใช้พหุคูณความเครียดในบทบาทของพยาบาลประจำการ ความขัดแย้งในบทบาท..... 110
- 34 คำสัมประสิทธิ์ตัวพหุคูณในรูปคะแนนดิบ (b) และคะแนนมาตรฐาน (B) ทดสอบความมีนัยสำคัญของ b แต่ละตัวที่ใช้พหุคูณความเครียดในบทบาทของพยาบาลประจำการ ความไม่เหมาะสมในบทบาท..... 112
- 35 คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ระหว่างตัวแปรพหุคูณที่ได้รับการคัดเลือก เข้าสู่สมการถดถอย คำสัมประสิทธิ์การพหุคูณ (R^2) และทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่เพิ่มขึ้น (R^2 change) ในการพหุคูณความเครียดในบทบาทของพยาบาลประจำการ ความไม่เหมาะสมในบทบาท..... 114
- 36 คำสัมประสิทธิ์ตัวพหุคูณในรูปคะแนนดิบ (b) และคะแนนมาตรฐาน (B) ทดสอบความมีนัยสำคัญของ b และแสดงสมการถดถอยพหุคูณที่ใช้พหุคูณความเครียดในบทบาทของพยาบาลประจำการ ความไม่เหมาะสมในบทบาท..... 115

สารบัญญัตราจ (ต่อ)

ตารางที่

หน้า

- 37 ค่าสัมประสิทธิ์ตัวพหุคูณในรูปคะแนนดิบ (b) และคะแนนมาตรฐาน (B) ทดสอบความมีนัยสำคัญของ b แต่ละตัวที่ใช้พหุคูณความเครียดในบทบาทของพยาบาลประจำการ ความคาดหวังในบทบาทมากขึ้นไป..... 116
- 38 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์บุคคล (R) ระหว่างตัวแปรพหุคูณที่ได้รับการคัดเลือก เข้าสู่สมการถดถอย ค่าสัมประสิทธิ์การพหุคูณ (R^2) และทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่เพิ่มขึ้น (R^2 change) ในการพหุคูณความเครียดในบทบาทของพยาบาลประจำการ ความคาดหวังในบทบาทมากขึ้นไป..... 118
- 39 ค่าสัมประสิทธิ์ตัวพหุคูณในรูปคะแนนดิบ (b) และคะแนนมาตรฐาน (B) ทดสอบความมีนัยสำคัญของ b และแสดงสมการถดถอยบุคคลที่ใช้พหุคูณความเครียดในบทบาทของพยาบาลประจำการ ความคาดหวังในบทบาทมากขึ้นไป..... 120

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย